

ראיון עם אמנון בירן "תרנגול 53"

חטיפת המכ"ם הסובייטי ממפרץ סואץ.

ראיון דניאל יוגל

מה היה תפקידך ?

קצין המודיעין של חטיבה 35.

הסיפור מתחיל בשיא מלחמת ההתשה, כאשר אנחנו תוקפים את המצרים והם תוקפים אותנו. בשלב ההוא כבר נכנסה התקיפה המסיבית של חיל האוויר שתקף בצורה חופשית במצרים בכל הגזרות.

אחד היעדים המרכזיים לתקיפה היה תחנות המכ"ם המצריות, שכיסו את הפעילות של חיל האוויר ובצורה זו יכלו לשבש ולמנוע את התקיפות.

חיל האוויר דיווח לאורך תקופה מסוימת שהוא תוקף תחנת מכ"ם והתמונות מראות שהפגיעות הן מדויקות, ולמרות זאת הסוללה ממשיכה לעבוד והמכ"ם ממשיך לעבוד.

המצרים הציבו מכ"ם דמה. מוגן ע"י סוללות נ"מ אמיתיות. גידור אמיתי. כלומר מתכונת שלמה של הגנה על מכ"ם. - אלא שהמכ"ם הוא דמה. ואת זה לא יכולנו לדעת בכלל. המכ"ם הדמה הוא קרוב מאוד לביצוע. כל החיתוכים המודיעיניים שבאים להגיד מאיפה המכ"ם משדר, כולם נחתכו באותו אזור של המכ"ם הזה.

רק הפגיעות פוגעות במכ"ם והוא ממשיך לחיות. מה קורה פה ?

היה אז נהוג שמידי חודש מתבצעת גיחת צילום לאורך המפרץ וקטעים מסוימים במצרים כדי לאמת ממצאי מודיעין שונים ולבחור יעדים לפשיטה.

והמצרים הכירו את הגיחות האלו, טיסה שקל מאוד לאתר אותה.

המטוס צריך לטוס ישר, ולא לעשות תמרונים בדרך, מאוד יציב כדי שיצא תצלום טוב. ולכן היה קל מאוד לזהות את הנתיבים הללו ואת המשמעות הצילומית שלהם, והמצרים ידעו את זה.

באחת הגיחות, המטוס באיזה קטע הרים כנף מה שנקרא, המצלמה מחוברת בגוף המטוס, ולכן כשהוא מרים כנף התצלום שאתה מקבל הוא כבר לא אנכי אלא הוא הרבה יותר אלכסוני. ופתאום כתוצאה מזה אתה מקבל הרבה יותר שטח.

ובאחת הגיחות המפענח שם לב שבשניים שלושה תצלומים, שלא הייתה ביניהם אפילו חפיפה סטראיוסקופית, יש איזה נקודות בשטח פזורות שחורות כאלה שלא

מתחברות לנוף במובן הרגיל. לא ברור מה זה.

ואז מפענח אחד בחיל האוויר, מפענח קצין זוטור, כל המערכת מתחבטת בשאלה הזאת בלי לדעת שיש פה משהו, הוא אמר "רגע, זה נראה לי כמו מוצב מכ"ם". ואכן כשהוא עלה עם זה במעלה הסולם של המפקדה שלו, והעלה את הרעיון שהמצרים אכן מנסים להתחכם לנו. והם הוציאו את המכס האמיתי מתוך הסוללה, ואת המכ"ם עצמו העתיקו למדבר בלי שום סימני לואי, בלי גדר, הגנה, אפילו דגש שלא יהיו שבילים. כיד ההדרכה הסובייטית והדגש הסובייטי על נושא של הסוואה וטשטוש מפקדות, תורה שלמה שהוטמעה במצרים באותה תקופה. המצרים עשו לזה כאילו פיתוח ושכלול, וזרקו את המכ"ם בר בשטח. כך שקשה מאוד היה לזהות משהו. אבל, המכ"ם עצמו האנטנה חייבים להיות בולטים מחוץ לפני השטח וחייב לעשות את העבודה. ופריטים אלו אכן משאירים את עקבותיהם. והדבר הזה נתן רעיון ממש מבריק, בואו נלך וננסה לקחת אותו לחטוף אותו, והתחילה בדיקה מאוד יסודית, בלי הרבה חומר. במערב אף אחד לא ידע איך נראה הדבר הזה. אף אחד לא ראה את זה. אבל השיגו ספרות מקצועית כך שאפשר היה לדעת כל מיני דברים.

ולמדנו שהמכ"ם בנוי משתי קרונות, קרון אחד קרון מידע שבו יש את כל האינפורמציה והמסכים, וקרון שני של האנטנה שמסתובבת והמנוע. הקרונות האלה לפי הידע שהיה ברשותנו מוצמדים למשאיות מסוג מסוים ושני הקרונות האלה מחויבים להיות בכל מוצב כזה. משאיות שכאלה לקחנו כשלל ב 67, כך שהיו לנו הרבה משאיות כאלה. ואמרו לנו שנוכל לראות שם קרונות דומים. באותם ימים הגיעו חדשים לארץ מטוסי הסופר פרולון(או יסעור?), שהם מסוגלים לקחת משהו כמו 4 טון.

ולפי ההערכות הקרון של המכ"ם אמור לשקול בסביבות 4 טון. יצאנו לבדוק במגרש חניה בצריפין, לבדוק כיצד קרון כזה תפוס על משאית, מסתבר שהוא תפוס במין פלאקים, פלאק הוא ברזל שטוח כזה שאתה מותח אותו וקושר אותו מסביב למשאית עצמה. ואז הצטיידנו במספרים גדולות שחותכות מתכת. להכין את הקרון למתלה מטען ולהטיס את זה במתלה מטען. כדי לעמוד מתחת למסוק על הקרון, ולחבר אותו לכבל של המסוק, אתה צריך לעמוד מתחת למסוק ולכוון אותו, ולתפוס את זה בנקודה שההרמה תהיה מאמצע המסוק, לבטן המסוק, ונדרש לכוון את הטייס ולהגיד לו עד לאן לרדת כדי שהוא לא ימחץ את הבחור שמתחת. האבק וכמות הרוח שהמסוק עושה היא גדולה. כדי שהאיש יוכל לעשות זאת ברוח של המסוק, צריכים לעמוד שניים מאחוריו ולהחזיק אותו שלא יעוף.

הפוזיציה הייתה כך : אחד עומד על הקרון ומחזיק את החגורות והאוזן ביד כדי לתלות את זה על המסוק, ושלושה חברה אחד מסמן ושניים נוספים מחזיקים אותו שלא יעוף. מסמן למטוס לרדת לעלות עד שיוכל להגיע לפוזיציה.

הייתה כונה לקחת את האנטנה שמסתובבת עצמה, כי יש חשיבות לניתוח פרמטרים של האנטנה עצמה כדי לדעת תדרים וכו'. ואת זה לא ניתן לפרק בעזרת מספרים, כי זה ציר גדול, לצורך הדבר הזה נילקח מכשיר היתוך נישא שפועל על גז. מין חיתוך על ידי ריתוך.

מגיעים לשטח, ורוצים לחתוך את הקלחים שמחזיקים את הקרונות, רק שאלו לא משאיות שעמדו בשמש ובגשם שלוש שנים וכל המתכות רקובות, אלו מתכות חדשות והן שברו את המספרים.

מזל שיש את ה "שווי ספרט?", אך מכשיר זה יכול לעבוד רק במקום אחד בכל פעם ולכן הייתה התעכבות של 30 דקות, עד שיגיעו המסוקים.

הביצוע עצמו.

כדי לעשות את הביצוע בלי שידעו שאנחנו נכנסים, לא רחוק משם היה מערך חטיבתי של חטיבת חי"ר חפורה בקרקע.

ולצורך כל הסיפור כולו, עשינו כמה פעולות שנועדו להסוות את העובדה שאנחנו מתקרבים לעמדה הזו המיוחדת.

חיל האוויר תקף את המוצב מכ"ם, וגם נעשתה תקיפה על אותו כוח חי"ר, כדי שהוא יהיה עסוק בתקיפה עליו.

וכך מתחיל המבצע, הכוח מונחת כ 4 ק"מ מהיעד עצמו.

הכוח מתקרב ליעד, וכשהוא מגיע קרוב מאוד ליעד, יש גבעות קטנות, עומד חיל בראש הגבעה. שלושה ארבעה מטר ממנו עומד ראש התור, שאוטוטו עומד לקפוץ ולהסתער עליו. החייל מזהה את אלה שבזנב התור כיון שהם מרעישים יותר ולא את אלה שצמודים אליו. הוא מתחיל לצעוק "מין הדא", החברה מתלבשים עולים עליו, מסתערים על המוצב. משתלטים על כל מה שצריך.

לקח כלום זמן להשתלט על זה, הרגו כמה חיילים שומרים. היה צריך לנתק את הרכב מהחובקים שלו, להכין את הרצועות למיתלה. מגיע המסוק מתחבר, מנסה להתרומם, ולא מצליח, מנסה שוב ומרגיש כאילו הוא מחובר לקרקע.

הוא מנסה עם כל הכוח, מצליח להתרומם בקושי תוך מיצוי כל הכוח המצוי בהליקופטר.

מתחיל לטוס אותו, ואז הולכת לו כל המערכת ה"סרבה", מערכת המאפשרת לו ניהוג דיפרנציאלי של כל המערכות של המסוק באמצעות הזזת הסטיק של המסוק.

לפי הנחיות חיל האוויר והיצרן, אחד הדברים הראשונים שאתה עושה זה להיפתר ממתלה מטען עם יש, אך הטייס לא עושה זאת.

הוא לא ויתר, חתך את המפרץ וכמו שהגיע לצד שלנו הוריד את המטען וחזר אלינו. הקרון השני היה הרבה יותר קל ואותו הוא העביר בלי בעיה.

ואז שלחו אותי מהחפ"ק, לבדוק האם אכן זהו הקרון של המכ"ם שעליו אנחנו מדברים. הטיסו אותי לשם וראיתי שלפי מה שאני יודע זהו אכן המכ"ם. אישרתי שזהו המכ"ם.

התרומה העיקרית של הסיפור הזה היא בכמה דברים, המצרים ניסו להתחכם לנו, והחביאו את המכ"ם. אנחנו גילנו את זה ועשינו את הפעולה.

המצרים מוצאים להורג את המפקד שהיה אחראי על כל הרעיון הזה והיישום שלו בשטח, בדרגת תת אלוף.

אנחנו במובן מסוים מוותרים על המכ"ם הזה שישב בארכיונים, ומעבירים אותו לארה"ב כחלק במדיניות של שיתוף פעולה מודיעיני עם ארה"ב.

ואני יכולה להגיד שמאותו יום שבו אנחנו מעבירים את זה לארה"ב אנחנו זוכים לשיתוף פעולה מודיעיני שעמד בכל תהפוכות הזמן והיריבויות שבין ישראל לארה"ב, במישור של השיתוף המודיעיני יש שיתוף פעולה יוצא מהכלל.

כי נתנו להם משהו שסגר להם פער שלא ידעו אותו במערב, וזה עזר להבנת המערך ההגנה האווירית הסובייטית.

החטיבה הוציאה את המבצע הזה תוך שבוע ימים.